

Nazwa projektu Projekt rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy instalacjach ziębnych Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące MPiPS, w porozumieniu z MZ Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Radosław Mleczo, Podsekretarz Stanu w MPiPS Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Andrzej Muszel, główny specjalista w Departamencie Prawa Pracy w MPiPS Tel. 22 661 17 15 andrzej.muszel@mpips.gov.pl	Data sporządzenia 1 lipca 2015 r. Źródło: Decyzja Prezesa Rady Ministrów, pismo z dnia 7 listopada 2012 r., znak: RCL.DPiO-0600-28/12 Nr w wykazie prac legislacyjnych MPiPS Poz. 90

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektowanego rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej jest opracowanie ogólnie obowiązujących, jednolitych regulacji dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy instalacjach ziębnych.

Po kontrolach przeprowadzonych w 2011 r. w zakładach, w których obowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 maja 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze amoniakalnych instalacji chłodniczych w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego (Dz. U. Nr 98, poz. 902), Państwowa Inspekcja Pracy wskazała na konieczność wydania rozporządzenia kompleksowo regulującego kwestię bhp przy obsłudze i konserwacji instalacji ziębnych. Decyzją Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2012 r., zawartą w piśmie znak: RCL.DPiO-0600-28/12, rozstrzygającą spór kompetencyjny, Minister Pracy i Polityki Społecznej został zobowiązany do wydania ww. rozporządzenia, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia.

Projektowane rozporządzenie określa wymagania dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia osób wykonujących prace i czynności eksploatacyjne przy instalacjach ziębnych:

- 1) stosowanych do obniżenia temperatury obiektu chłodzonego niezależnie od rodzaju tego obiektu oraz miejsca i sposobu jego użytkowania (np. przechowalnie, chłodnie, obiekty handlowe, środki transportu, obiekty sportowe, produkcja żywności i inne procesy produkcyjne),
- 2) w pełnym zakresie eksploatacji: obsługi, konserwacji, remontów, montażu, kontrolno-pomiarowym oraz przetaczania czynników ziębnych,
- 3) w których nośnikami ciepła są wszystkie powszechnie stosowane czynniki ziębne wymienione w załączniku E do Polskiej Normy PN-EN 378-1: węglowodory (HC) i ich fluorowcowe pochodne (freony typu HFC, PFC, CFC, HCFC oraz ich mieszaniny), a także inne związki organiczne (pierścieniowe związki organiczne, eter) i nieorganiczne (amoniak, dwutlenek węgla).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Nie jest możliwe rozwiązanie problemu poprzez działania pozalegislacyjne.

Projektowane rozporządzenie dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy przy instalacjach ziębnych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) prac i czynności eksploatacyjnych przy instalacjach ziębnych lub ich częściach składowych:

Bezpieczeństwo eksploatacji, polegające na przestrzeganiu dopuszczalnych parametrów roboczych, zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego stanu technicznego, niezawodności działania i bezawaryjnego użytkowania instalacji ziębnej zgodnie z jej przeznaczeniem, jest uzależnione od spełnienia wymagań określonych przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz. U. Nr 89, poz. 828, z późn. zm.), wydanego na podstawie art. 54 ust. 6 ustawy – Prawo energetyczne. Przepisy tego rozporządzenia określają ramowy zakres prac eksploatacyjnych przy obiektach podlegających ustawie – Prawo energetyczne oraz wymagania kwalifikacyjne dla osób wykonujących te prace na stanowiskach eksploatacji lub dozoru. Przepisy te zapewniają odpowiedni

poziom bezpieczeństwa technicznego i są podstawą do zapewnienia bezpiecznej pracy oraz ochrony zdrowia osób podczas prowadzenia prac i czynności eksploatacyjnych przy instalacjach ziębniczych.

Projektowane rozporządzenie określa zakres prac eksploatacyjnych przy instalacjach ziębniczych, skorelowany z zakresem dotyczącym innych urządzeń i instalacji energetycznych oraz niezbędny zakres informacji, które powinna zawierać instrukcja eksploatacji, na podstawie której prowadzone są te prace. Z uwagi na różny poziom zagrożeń występujących podczas prac eksploatacyjnych przy instalacjach ziębniczych, zostały one przypisane do trzech kategorii, jako wykonywane: (I) na polecenie pisemne – prace szczególnie niebezpieczne lub wymagające asekuracji, (II) bez polecenia – prace stałe lub powtarzalne i niestwarzające zagrożenia oraz (III) pod nadzorem osoby uprawnionej – głównie prace pomocnicze albo inne niewymagające świadectwa kwalifikacji.

2) przetaczania czynników ziębniczych i prac wykonywanych w narażeniu na te czynniki:

Zagrożenia stwarzane przez czynniki ziębnicze (klasyfikacja bezpieczeństwa wg Polskiej Normy PN-EN 378-1, załącznik F) wynikają z ich właściwości toksycznych (klasy A, B) lub palnych (klasy 1, 2, 3). Większość freonów i ich mieszanin jest nietoksyczna i niepalna (grupa bezpieczeństwa A1), właściwości toksyczne wykazują nieliczne (grupa B1). Do czynników ziębniczych toksycznych i palnych zalicza się dichlorometan i amoniak (grupa B2). Czynniki łatwopalnymi są wszystkie węglowodory i eter (grupa A3).

Biorąc pod uwagę, że obok czynników ziębniczych zaliczanych do 2 albo 3 klasy palności występują również inne materiały palne (oleje, smary itp.), zagrożenia pożarowe podczas prac eksploatacyjnych przy instalacjach ziębniczych należy traktować jako jeden z istotnych czynników niebezpiecznych w środowisku pracy.

Rozpatrując zagrożenia stwarzane przez czynniki ziębnicze, należy dodatkowo uwzględnić możliwość tworzenia: (a) atmosfer niezdalnych do oddychania, (b) atmosfer wybuchowych lub (c) związków toksycznych na skutek ich pirolizy lub spalania.

Regulacje zawarte w projektowanym rozporządzeniu określają podstawowe wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy przetaczaniu czynników ziębniczych i wykonywaniu różnych prac w ich obecności. Ponadto prace te powinny być prowadzone ze szczególnym uwzględnieniem wymagań określonych w przepisach:

- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 11, poz. 86, z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 lipca 2010 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, związanych z możliwością wystąpienia w miejscu pracy atmosfery wybuchowej (Dz. U. Nr 138, poz. 931).

Jeżeli czynniki ziębnicze są substancjami zubożającymi warstwę ozonową (głównie freony typu CFC i HCFC) albo fluorowanymi gazami cieplarnianymi (głównie freony typu HFC i PFC oraz węglowodory HC), to prace z tymi czynnikami powinny być wykonywane z uwzględnieniem wymagań ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz. U. poz. 881), określającej obowiązki użytkowników urządzeń i instalacji dotyczące szczelności obiegów ziębniczych, przetaczania czynników ziębniczych oraz wymagania kwalifikacyjne do wykonywania tych prac.

3) postępowania w sytuacjach awaryjnych:

Krążące w obiegach czynniki ziębnicze (oraz ich mieszaniny i połączenia z olejami, wodą i innymi płynami eksploatacyjnymi) oddziałują w sposób zamierzony lub niezamierzony, fizycznie (ciśnienie, temperatura, przepływy) i chemicznie na powierzchnię wewnętrzną materiałów konstrukcyjnych (metale, elastomery, tworzywa sztuczne i in.). Zagrożenia wynikające z poziomu i przebiegu ciśnienia, temperatur i zaburzeń przepływu, są skutkiem przemian fazowych i występowania czynnika ziębniczego w różnych stanach skupienia. Stan czynnika ziębniczego i wywoływane w różnych częściach instalacji naprężenia zależą od procesów i funkcji realizowanych wewnątrz obiektu oraz od warunków zewnętrznych (promieniowanie cieplne, temperatura otoczenia). Te oddziaływania mogą być przyczyną błędnej pracy lub obniżenia własności

mechanicznych przez korozję, erozję, naprężenia termiczne, pełzanie, udary hydrauliczne, wibracje itp. Przepisy ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 963, z późn. zm.), szczególnie art. 22 ust. 2 i przepisy wydanych na podstawie art. 8 aktów wykonawczych w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego, mają na celu rozpoznawanie i zapobieganie tym zagrożeniom – w sposób bezpośredni wpływając na bezpieczeństwo prac eksploatacyjnych.

Zakłócenia działania instalacji ziębniczej lub jej części składowych, wywołane użytkowaniem lub czynnikami zewnętrznymi, mogą powodować awarie stwarzające nadzwyczajne zagrożenie dla ludzi, mienia i środowiska – zarówno w miejscach eksploatacji tych instalacji, jak i w ich otoczeniu. Do takich zdarzeń szczególnie należy zaliczyć uszkodzenia powłok ciśnieniowych lub uszczelnień, niekontrolowane uwolnienie czynnika ziębniczego o działaniu szkodliwym na organizm człowieka, powstanie pożaru lub wybuchu. Regulacje zawarte w projektowanym rozporządzeniu określają podstawowe obowiązki operatora w przypadku wystąpienia awarii instalacji ziębniczej, wymagania dotyczące procedur wewnętrznych w zakresie postępowania podczas awarii i środków stosowanych w celu ograniczenia jej skutków oraz wymagania dotyczące szkolenia i wyposażenia osób biorących udział w akcjach ratowniczych i usuwaniu skutków niekontrolowanego uwolnienia czynnika ziębniczego. Obowiązki operatora instalacji w tym zakresie określają również przepisy o ochronie przeciwpożarowej.

4) prac wewnątrz komór chłodniczych:

Zagrożenia podczas prac w komorach chłodniczych wynikają z panujących w nich warunków (temperatura, wilgotność, przepływy powietrza) lub możliwości ulatniania się szkodliwego czynnika ziębniczego do jej wnętrza, a w przypadku wykonywania prac w komorach o kontrolowanej atmosferze – ze składu chemicznego atmosfery, uniemożliwiającego oddychanie.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Zagadnienia objęte projektem są częściowo regulowane przepisami prawa europejskiego dotyczącego bezpieczeństwa i higieny pracy, szczególnie w zakresie występowania w miejscu pracy środków chemicznych (dyrektywa 98/24/WE) oraz atmosfer wybuchowych (dyrektywa 1999/92/WE).

Bezpieczeństwo pracy i ochrona zdrowia przy przetwarzaniu czynników ziębniczych i pracach wykonywanych przy ich udziale są również powiązane ze spełnianiem niektórych wymagań określonych w rozporządzeniu (WE) nr 842/2006 (dotyczącym niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych) oraz rozporządzeniu (WE) nr 1005/2009 (dotyczącym substancji zubożających warstwę ozonową).

W krajowych aktach prawnych, na zakres prac eksploatacyjnych, ich organizację oraz wymagania kwalifikacyjne do ich wykonywania, mają zasadniczy wpływ przepisy ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy o dozorze technicznym. W innych krajach regulacje z tego zakresu nie są stosowane lub mają odmienny charakter.

Projektowane rozporządzenie w sposób całościowy określa wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy wynikające w sposób pośredni lub bezpośredni z ww. aktów prawnych – w odniesieniu do specyficznej grupy urządzeń cieplnych, jakimi są instalacje ziębnicze.

Problem rozwiązywany omawianym projektem i sposób jego rozwiązania jest specyficzny dla Polski. Nie jest możliwe stwierdzenie, czy problem taki występuje w innych krajach.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Jako kryterium wielkości instalacji ziębniczej, od którego uzależnione jest stosowanie przepisów tego rozporządzenia, określono zainstalowaną moc cieplną większą od 50 kW. Użytkownikami dużych instalacji ziębniczych są: – hiper- i supermarkety oraz centra handlowe, – zakłady przetwórstwa	Według szacunków w Polsce jest ponad 9,5 tys. urządzeń stacjonarnych (chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła), zawierających nie mniej niż 30 kg czynnika ziębniczego, w tym: 8.286 w przedziale 30-299 kg oraz 1.219 – powyżej 300 kg tego czynnika.	Opracowanie wykonane dla Min. Środowiska podczas prac nad ustawą o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (załącznik nr 1 do OSR dla projektu tej	Projektowane rozporządzenie oddziałuje na pracodawców (będących operatorami instalacji lub prowadzącymi eksploatację) oraz na pracowników i inne osoby wykonujące prace eksploatacyjne przy instalacjach ziębniczych i w obiektach chłodniczych. Wymagania dotyczące pracodawców w zakresie

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
Komentarz: Projekt co do zasady nie wprowadza obciążeń regulacyjnych.	
9. Wpływ na rynek pracy	
Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy.	
10. Wpływ na pozostałe obszary	
☒ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe
☐ informatyzacja ☒ zdrowie	
Omówienie wpływu	Projektowane rozporządzenie uwzględnia wymagania ochrony środowiska dotyczące czynników ziębniczych będących substancjami zubożającymi warstwę ozonową albo fluorowanymi gazami cieplarnianymi. Projektowane przepisy będą miały wpływ na lepszą ochronę zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, spadek liczby wypadków przy pracy oraz zmniejszenie absencji chorobowej.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Nie dotyczy.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Nie dotyczy	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Nie dotyczy	